

30 ноябрь куни Қирғизистон Президенти Аскар Акаев амалий таширф билан Ўзбекистонда бўлди. Дурмон қароргоҳида Ўзбекистон Президенти Исом Каримов ҳамда Қирғизистон Президенти Аскар Акаевнинг яқини-яқни суҳбат бўлди. Муҳокамат чотида иштирокчи хавфсизлик, яқин давлат урғасидаги саво-иқтисодий алоқаларни янада яқинлаштириш, узаро товар айриштириш ҳажмини ошириш, коммуниқация, гидроэнергетика, Қирғизистонга Ўзбекистонга газни етказиб бериш билан боғлиқ масала-

лар муҳокама этилди. УЗА муҳбирининг хабарига қура, қароргоҳнинг мажлислар залида икки давлат расмий делегациялари вакиллари учрашди. Унда Ўзбекистон билан Қирғизистон урғасида ҳарбий соҳада ҳамкорлик туғрисида, икки давлат урғасида фуқаролик, оилавий ва жинсий ишлар бўйича ҳуқуқий ердан ҳамда ҳуқуқий муносабатлар туғрисидаги шартномаларнинг ратификацияи ерликлар алмашилганлиги туғрисидаги протоколлар имзоланди.

Ўзбекистон - Қирғизистон ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ ҚИРРАЛАРИ

давлат урғасида Абадий дустлик туғрисидаги шартнома-нинг ратификация ерликлар алмашилганлиги туғрисидаги протоколга имзо чекилар. Шундан сунг, Президентлар оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди. — Бугунги суҳбатимиз чоғида муҳокама этилган асосий масалалардан бири Қирғизистонга Ўзбекистонга газни мунтазам етказиб бериш, унинг баҳо-си ва ҳисоб-китоби билан боғлиқ бўлди. — деди Исом Каримов. — Ҳозирги вақтда биз Қирғизистонга йилга қарий бир миллиард куб метр газ етказиб берамиз. Уйланманки, икки давлатнинг мунтазам ташиқлотлари бу масалани атрофлича урганиб, икки томон учун ҳам мақбул йўлни топади. Исом Каримов Ўзбекистон билан Қирғизистон урғасида транспорт коммуниқацияси соҳасидаги ҳамкорликка ҳам алоҳида тўхтади. Андижон — Уш — Ирқингом — Қашқар йўналиши икки давлат учун ҳам муҳим стратегик аҳамиятга эга эканини таъкидлади. Шунингдек, матбуот анжуманида Қирғизистоннинг сув захираларидан фойдаланиш, хуусан, гидроэнергетика соҳасини ривожлантириш борасида ушбу мамлакатга ердан курсатин ҳақида тўхталиб ўтилди. Қирғизистон Президенти Аскар Акаев Исом Каримов билдирган фикрлар, тақлифларни юқори баҳолар экан, Қирғизистонга Ўзбекистонга газни етказиб беришнинг тақлифлари алоҳида эътибор билан ендюшганидан мамнуллигини изҳор қилди. Тожикистонда сунги пайтларда юз берган воқеалар ҳам матбуот анжумани иштирокчилари диққат-эътиборидан четда қолмади. Исом Каримов бу борда ҳар хил асосий гаплар тарқатилганлигини аниқ билан таъкидлади. Исом Каримов Тожикистоннинг Ленинобод вилоятида рўй берган воқеаларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган буюн гапларнинг мутлақо асоссиз эканини далиллар билан исботлаб берди.

Қирғизистон Президенти Аскар Акаев Исом Каримовнинг Тожикистонга масаласи бўйича берган баёноти-ни тула қўлаб-қувватлади. Исом Каримов журналистларга Аскар Акаевнинг Қирғизистонга таширф буюриши, Қирғизистонда Ўзбекистон маданияти куллари-ни утказиб туғрисидаги тақлифларини қабул қилганини маълум қилди. Шу билан Қирғизистон Президенти Аскар Акаевнинг Ўзбекистонга амалий таширфи ниҳоятда етди.

JUMLADA JAHON

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Исом Каримов Россия Федерацияси Оренбург вилояти маъмуриятининг раҳбари В. Елагинни қабул қилди.

• «Экинларни пайҳон қилишга қарши туршни фаллаштириш туғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг қарори чиқди.

• Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонида буюн-ан Фафуржон Каримович Муҳамедов Ўзбекистон Республикаси коммунал хизмат кўрсатиш вазири этиб тайинланди.

• Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комиловни Эрон ва Покистон давлатларига қилган сафари давомида минтақавий хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш, икки томонлама муносабатлар истиқболлари муҳокама этилди.

• Олий даражадаги коррупцияда айбланаётган Туркия Бош вазири Месут Йилмаз Президент Сулаймон Демирал номига ариза ёзиб, ўзини истефога чиқаришни сўраган.

• Латвия парламенти тасдиқлаган Виллис Криштопанс раҳбарлигидаги янги ҳукумат таркиби асосан камчилик партияси вакиллари билан иборат бўлди.

• Хитой Миллий ташқи савдо ва Ташқи иқтисодий алоқалар вазирининг хабарига қура, бу мамлакатта сунги 20 йил ичида иқтисодий ислохотларни амалда ошириш учун 560 миллиардан ошқор хориж сармояси киритилган.

ТОЖИКИСТОНДАГИ ВОҚЕАЛАР ҲАҚИДА БАЁНОТ

30 ноябрь куни Ўзбекистон Президенти Исом Каримов Дурмондаги қароргоҳида Қирғизистон Президенти Аскар Акаевнинг мамлакатимизга амалий таширфи яқунларига бағишлаб ўтказилган матбуот конференциясида Тожикистондаги воқеалар ҳақида баёнот берди.

Куйида шу баёнот матнини қилинмоқда. Ети йилдирки, Тожикистон фуқаролар урушининг оқибатларини бошдан кечирмоқда. Агар турли курулли тўқнашувлар, террористик хурдулар, одамларни гаровга олишлар ва умуман минтақавий низо-ларга қараб хулоса чиқариладиган бўлса, Тожикистонда фуқаролар уруши тугамаган, деган тасаввур туғилди.

Ҳокимият учун минтақавий ва уруг-аймоқчилик кураши бормоқда, бу кураш ниҳоятда шафқатсиз суратда бўлиб, курулли тўқнашувларга айлиб кетмоқда. Гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариш ва уларни олиб ўтиш ниҳоятда улкан миқёс касб этди. Ўзбекистон ва Қирғизистон чегарасида тонналаб гиёҳванд моддалар ушлаб қолинмоқда.

Айни вақтда нарқобизнесга ҳокимият ва ҳарбий-маъмурий тузилмалар ҳам аралашиб кетган. Шундай деб айтишга бизда барча асослар бор. Биз, ўзбекистонликлар, Тожикистонда тинчлик жараёнини ўрнатиш масаласи Москвада имзоланган битим асосидагина ҳал этилиши керак, деган қатъий фикрдамиз.

Тожикистоннинг жафокаш халқи учун тинчликка эришишининг ягона йўли — бу фақатгина тинч музокаралар йўлидир. Ҳақиқатда эса биз тинчлик музокараларининг натижаси сифатида хозирча Раҳмонов бошчилигидаги Кўлоб гуруҳи ва жаноб Нурий бошчилигидаги Бирлашган тожик муҳолифати ўртасида амал портфеллари бўлиб олишни кўрмоқдамиз.

Бироқ Тожикистонда бошқа минтақалар ва бошқа сиёсий кучлар ҳам борки, улар ҳам ҳокимиятга даъвогарлик қилмоқда. Кўлоб гуруҳининг ичида ҳам ҳокимиятни ва таъсир доираларини бўлиб олиш учун қаттиқ жанжал ва кураш кетмоқда. Бундай мисолларни кўлаб келтириш мумкин.

Буюн рўй бераётган кескинликнинг, курулли тўқнашувларга айлиб кетаятган курашининг сабаблари ана шунда.

Мана шундай вазиятда Раҳмонов атрофидаги айрим кучлар воқеалар ривожини миллатлараро ва давлатлараро тўқнашувга айлантириб юборишни жуда-жуда иста-япти.

Ташқаридан душман топиш ва шу асосда ҳокимият атрофида пашшахўрда бўлиб юрганларнинг барчасини бирлаштириш - унчалик қийин иш эмас.

Бу воқеаларда Ўзбекистоннинг қўлини излаётган кимсаларнинг барчасини ҳаракатга келтираётган гаразли мақсад ана шундан иборат. Бу ишда уларга Россиянинг баъзи бир махсус хизмат идоралари кўмак бермоқда. Бизда буюн тасдиқловчи зарур ҳужжатлар бор.

Энди бу ишларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган даъволар ҳақида икки оғиз сўз.

Тожикистонда 1 миллион 300 мингдан зиёд ўзбек яшайди. Бу Тожикистон аҳолисининг қарий 25 фоизини ташкил этади. Агар ўзбек-тожик аралаш оила-лари ҳам ҳисобга оласак, бу рақам янада ортади.

Раҳмонов жанобларининг собиқ бош сафдоши - полковник Худойбердиевнинг ўзи яқинда Россия матбуоти вакилларига интервьюсида баёнот берганидек, унинг отаси - тожик, онаси эса - ўзбек. Бундай мисоллар юз минглаб топилди.

Бундай аҳволда кимнинг ўзбек, кимнинг тожик экани қандай ажратиш мумкин? Бу масалаларда бизнинг қатъий позициямиз шундай: Тожикистонда истиқомат

қиладиган ҳар бир инсон - қайси миллатга мансуб бўлишидан қатъи назар - у аввало Тожикистон фуқаросидир. У шу мамлакатнинг Конституцияси ва барча қонунари талабларини ба-жаришга мажбур.

Яқинда Ленинобод вилоятида юз берган қонли воқеалар ҳақида Тожикистоннинг ҳукумат доиралари ва Россия телевидениеси ҳамда ахборот воситалари кўтараётган қатъи ҳов-шув ва миш-мишлар ҳақида га-пирсак, мен қуйидагиларни баён этмоқчиман:

Биринчи. Қани, айтинг-чи, дунёда ўзининг шундоқ ёнгинасида (Тошкентдан икки юз километр нарида) танглик ва курулли тўқнашув келтириб чиқарадиган биронта давлат, биронта мамлакат борми? Уйламанки, йўқ. Ахир, бу жоғора тезда Ўзбекистон худудига ҳам ўтиши мумкин-ку!

Иккинчи. Худойбердиев жангарилари Ўзбекистон чегарасидан ўтгани ҳақида га-пирсак. Ва бу ҳақида минглаб уйдирмалар тарқатилмоқда, матбуот конференциялари ўтказилмоқда, Россия телевидениеси кўрсатувлари намойиш қилинмоқда.

Шу муносабат билан мен мутлақо қатъий таразда таъкидламоқчиман: Ўзбекистон томони Ленинобод вилоятидаги қонли воқеаларга асло иштирок этгани йўқ ва иштирок этмайди ҳам.

1994 йили Бирлашган тожик муҳолифатининг етакчиларидан бири - жаноб Тура-жонзода Ўзбекистонда рас-мий даражада қабул қилинган эди. Бу — тожиклараро музокараларнинг бошида айнан Ўзбекистон турганини тасдиқлайди. Бу ҳақиқатни унутмаслик керак. Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасидаги давлат чегараси минглаб километр масофага чўзилган. Лекин бизнинг давлатларимиз ўртасида том маънодаги чегара йўқ - мен бу ерда узлуксиз чегарани назарда тутмоқдаман.

Бу - ҳаммага маълум. Ҳар қандай миллатга мансуб ис-

таган одам ёки одамлар, гуруҳ бирон-бир йўналишда чегарани кесиб ўтавериши мумкин.

Ҳаракатни чеклаш масалаларида бу каби чегара, Чеченистон билан Догистон ўртасида ҳам мажбур.

Темирийўллар ва асосий автомобиль йўлларидагина постлар қўйилган. Назорат қилинмайдиган йўللarning эса сон-саногини йўқ.

Шундай аҳволда ҳам, соғлом фикрловчи ҳар бир кимсага аён бўлиши керакки, минг нафарга яқин курулланган гуруҳ (Тожикистон расмий доираларининг гапига қараганда, Худойбердиев тарафдорларининг умумий сони айнан шунча) чегарадан ўта олмас эди. Бу — ақлга сиғмайдиган гап.

Ва ниҳоят: Биз Худойбердиевни қўллаб-қувватлаганимизда жанубдан шимолга — Хўжандга олиб чиқувчи буюн бир худудимиздан етти юз нафардан иборат курулли ҳарбий қисм, ҳарбий со-ставини ўтказиб юбормаган бўлардик.

Буюн ҳамма билиши ке-рак.

Тожикистон томони Тур-сунзода шахрида бир неча кун уриниб битта состав ту-зишни эпломдамиз — шу ишни ҳам ўз зиммамизга олишга мажбур бўлдик.

Икки томоннинг ҳарбий тузилмалари, ҳукумат ва мамлакат раҳбарлари дара-жасида вазиятни атрофлича муҳокама қилиш ўрнига (воқеалар бошланган кун 4 ноябрдаёқ мен бу ҳақида шахсан Раҳмоновга кўнги-роқ қилиб айтганман) Тожи-кистон парламенти сессия-сида асосланмаган, оқибат-ти нима бўлишини мутлақо ўйламай, айтиш мумкинки, куруқ жазавадан иборат баёнот эълон қилинди.

Тарихи қадим ва бой, ақл-заковат ва маънавий са-лоҳияти юксак Тожикистон-дек мамлакат раҳбарияти орасида узқони кўра олмай-диган, фикри тор, калтабин кимсалар борлигига буюн фақат таассуф қилиш мум-кин.

Биз мазкур вазиятдан чиқи-шининг йўллари куйида-гилардан иборат деб била-миз:

Биринчидан. Мен Тожикистон раҳбарияти оқилона фикрга келишига ишонаман.

Иккинчидан, игволарга учмаслик керак. Зеро, бу жоғорларда олти-етти йилдан бери боши мушибат ва йўқчиликдан чиқмаётган тожик халқининг мутлақо айби йўқ.

Учинчидан. Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасида чегара куриш ва уни мустақамлаш зарур. Агар зарур бўлса, чегарадан ўтишининг виза режими уни ўрнатиш даркор.

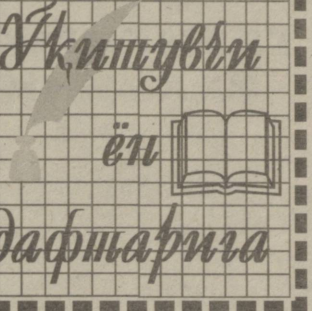
Тўртинчидан. Тарихий тақдир ва маънавий анъаналари бизга жуда яқин бўлган жафокаш Тожикистон халқига ҳеч ким бизча-лик, айниқса, инсонпарвар-лик ёрдами соҳасида кўмак бермаган. Ўзбекистон Президенти сифатида ишонт-риб айтаманки, биз тожик халқига буюндан кейин ҳам ёрдам бераверамиз.

Мен олдин ҳам айтганман, яна такрорлайман: ўзбек ва тожик халқи икки тилда гапирувчи бир халқ-дир.

Тожикистонда тинчлик ўрнатиш жараёни, мураккаб вазиятдан чиқиш йўллари ҳақида шахсан меннинг фикр-ини билмоқчи бўлсалар, мен шундай деган бўлар-дим: Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада Хавф-сизлик ва Ҳамкорлик ташки-лоти ва бошқа халқаро ти-зимлар раҳнамолигида Тожикистонда эркин демократ-тик сайловлар қанча тез ўтказилса, шунча яхши.

Воқеаларнинг ноҳуш тус олишига йўл қўймаслик, ай-тиш мумкинки, узаро низо-сини ўта кучайиб кетмасли-ги учун Тожикистон халқи ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиб, **қонуний, умумэътироф этган ҳуку-матини** сайлаб олиши ке-рак.

Такрорлайман, бу иш қанчалик тез амалга ошса, Тожикистон халқи учун, мазкур минтақада яшовчи бошқа халқлар учун шунча яхши бўлади.

ЭРОН ШОХИНИНГ СОВФАСИ

Олимлар Санкт-Петербургдаги Салтиков-Шчедрин номли кутубхона-да сақланаётган Алишер Навоийнинг шеърини баъзи улғу ўзбек шоири ҳаёт-лик чоғида унинг ўз шахсий кутубхо-насида тегишли бўлганлигини аниқ-лашди. 1465 йилда Султон Али Маиш-ҳадий томонидан қўрилган, варақ-лари йпак қоғоздан ва сўзлари зарқал ҳарфлардан иборат мазкур подир кит-об ўтган асрнинг биринчи ярмида Эрон шоҳи томонидан рус подшоҳига ҳадя қилинган экан.

ФИШТДАГИ «ҲИҚМАТЛАР»

Юқориди номи зикр этилган кутуб-хонанинг кўзгемалар бўлимига бир мунча вақт муқаддам Урта Осиёда қизик бир соғора борди. Бу қизиклаш хом гишт эди. Олимлар гишт оралин-да аллақандай қоғозлар борлигини аниқлашди ва ярим йил мобайнида қоғозларни гиштдан ажратиб олиш билан шуғулланишди. Гиштдан ажратиб олинган кўзгемалар буюндан икки асрдан ошқор вақт илгари қўрилган Аҳмад Яссавийнинг «Ҳиқматлар»и бўлиб чиқ-ди.

ПОМИДОРЛАР ТУРЛИ ШАҚЛДА

Англиялик олим Ч. Робертс узқок изланишлардан сунг, куб шакли-даги помидорни яратишга эриш-ди. Олимнинг фикрича, бундай шаклдаги помидорлар қутилларга жойлаш учун гоғат қўлайдир. Бу ўсимликнинг тиниб-тинчмас иш-қибози айни кунда барча геомет-рик шаклларда помидорлар яра-тиш учун изланмоқда.

БИРИНЧИ ГЛОБУС ҚАЕРДА?

Маълумки, география атласига эрамизнинг 150 йилда грек олими Птолемей асос солган. Хўш, бирин-чи глобуснинг муаллифи ким? Да-стлабки география глобуси 1492 йилда географ М. Бехейм томони-дан яратилган бўлиб, ер шарининг бу биринчи ниғти шакли ҳозирда Нюренберг шаҳридаги музейлардан бирида сақланмоқда.

Bu sizning kitobingiz: o'qing, o'rganing, asrang

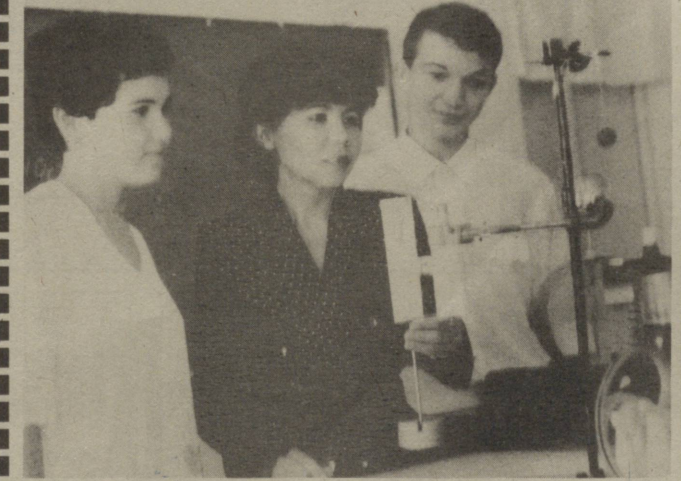
ЯНГИ ТАРИХИМИЗ ТАЛҚИНИ

Мамлакатимиз мактабларининг 11-синф ўқувчилари учун «Ўзбекистон тарихи» фанидан янги дарслик на-шрдан чиқарилди. Китоб Нарзулла Жаъраев, Турсунбой Файзуллаев ва Камаруддин Усмоновлар ҳаммуаллиф-лигида ёзилган. Дарсликнинг методик жиҳатлари олий тоифали ўқитувчи Мовжужа Воҳидова томонидан тай-ёрланган. Такризчилар тарих фанла-ри номзоди Н. Норқулов, Тошкент шаҳар ўқитувчилар ва педагогик хо-димлар малякасини ошириш инсти-тутини тарих кабинети мудирини, олий тоифали методист М. Муьидинова, Тошкент шаҳар Шайхонтохур ту-манидagi 102-мактабнинг олий тоифа-ли тарих ўқитувчиси Н. Исроило-ва ҳамда Тошкент вилояти Бўка ту-манидagi 8-ўрта мактабнинг олий тоифали ўқитувчиси У. Жўраевлар-дир.

Дарслик мамлакатимиз тарихининг миллий истиқлол даврини ўзига акс эттиради, ёхуқ дарслик муқаддимаси-да қайд этилганидек, «... китоб ана шу Миллий Уйғониш, Миллий Янгила-ниш ва Миллий Ўзликини Ангаш ту-шуничаларини ўзига муҳассам этган Истиқлол даври тарихига бағишлан-ган».

Ўқувчилар мазкур дарслик орқали Мустақил Ўзбекистон давлатининг тақчил топишидан бошлаб, юрчи-мизга амалга оширилаётган сиёсий ва иқтисодий ислохотлар, мамлакатимизнинг маънавий-матрифий ва ма-даний тараққиёти, жаҳон ҳамжамия-ти билан олиб борулаётган ҳамкор-ликлар ва барча жабҳаларда эриши-лаётган ютуқларимиз билан кеңг ми-қёсда танишади.

(Давоми 2-бетда)

Суратда қўриб турганининг Нодира Абдураҳмонова Пахтачи туманидаги 21-мактабда физика фанидан дарс беради. У ҳам кўплар қатори эзу бир мақсад йўлида меҳнат қилади. Яъники дарслари мазмуни ўтса, шоғирлари пухта би-лим олишса.

Нурмамат Алмуродов олган сурат.

Tajriba-sinov maydonchalarida

ДАСТУР ВА ДАРСЛИКЛАР МУКАММАЛАШТИРИЛАДИ

Айни кундаги ислохотлар таълим мазмунини тубдан ўзгартиришни, чу-қураштиришни талаб этаётир. Шу боис таълим мазмунини белгиловчи меъёрий ҳужжатлар — ўқув режа, дастур, дарслик ва ўқув қўлама-лари яратилмоқда. Яратилганлари бос-қичма-босқич тажриба-синовдан ўтказилаяпти. Меҳнат таълими фани бўйича тажриба-синов ишлари эса Сурхондарё вилояти Денов туманидаги 56- умумий ўрта таълим мак-табига олиб боруляпти... Шу билан биргаликда ҳар бир вилоят, ҳар бир шаҳар, туман халқ таълими бўлимла-ри ҳам ўзларининг ҳудудларида бирор мактабни йўналишлари бўйича таж-риба-синов майдончалари этиб бел-

гиллашган. Яқинда ана шундай таж-риба-синов майдончаларидан бири-нинг тақдирот маросими (презента-ция) Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 241-мактабда бўлиб ўтди. Маросимда Т. Қори-Низой но-мидаги ЎзПФТИ олимлари, Тош-кент шаҳар халқ таълими Бош бош-қармаси, Тошкент шаҳар ўқитувчи-лар малякасини ошириш институти, Мирзо Улуғбек тумани халқ таъли-ми бўлими вакиллари иштирок этиш-ди.

Анъанавий лантани меҳнат таъ-лими бўйича синов ўқув дастури му-аллифлари, педагогика фанлари ном-зодлари, доцентлар ўтқир

(Давоми 3-бетда)

Газетамизнинг аввалги сонларида XIX асрнинг охири ва XX аср бошларида яшган жадидчилик номояндларининг миллат тараққийси йўлидаги куйинчакликлари, тўй бобидagi армонлари, дабл-бали тўй-маъракаларга қарши чиқишларининг асосий сабабларига тўхталиб ўтилган эди. Бугун эга олинган фикрларнинг тасдиғи ўлароқ, эътиборингизга ҳавола этаётганимиз Туркистон жадидларининг отаси Маҳмудхўжа Бехбудий ҳазратларининг «Самарқанд» газетасининг 1913 йил 12 июлдаги сонида чоп этилган «Эҳтиёжи миллат» мақолаларидир. Биз бундан 80 йил муқаддам ёзилган мақоланинг бугунги аҳамиятини инобатга олиб, уни ҳеч қандай шарҳсиз газетамизда тўлалигича қайта чоп этишга қарор қилдик.

ЭҲТИЁЖИ МИЛЛАТ

«Бошқа миллатларга қаралса кўрилури, мунтазам мактаблари бор ва аввал мактабда диний илм устида дунёвий илм ва фанлар ҳам ўқилур. Чунки дунёда турмоқ учун дунёвий фан ва илм лозимдур. Замоиа илми ва фанидан бебаҳра миллат бошқа миллатларга поймол бўлур.

50 сана муқаддамги замонда, биз туркистонлилар яқна ва танҳо яшаб, бошқалар ила муомала ва муносабатимиз йўқ эди. Энди замон ўзгариб, бошқа миллатлар ила махлут бўлдук, шарият ва ўзурфимиз устига қонуи ва Оврупо одатига итоат қилмоққа мажбуримиз.

Аммо қонуи ва Оврупо одатларини билмаганимиз учун бойимиз бўлсун, қози ва миллий ҳукамомиз ва ақолимиз бўлсун қўб тавиш ва зарар кўрар. Замони собиқда фақат шарият а билмоқ кифоя этарди. Энди қонуи ва закунини билмоқ ҳам лозимдур. Шарият илми мадрасаларга, қонуи илми Руссия дорилфунунларига ўқилур. Дорилфунунга кирмоқ учун аввало ўн сана гимназияга ўқумоқ керак. Сўнгра тўрт сана

дорилфунун ўқуб андан ҳуқуқшунос, юрист таъбир жоиз бўлса, замоиа фикҳи бўлиб чиқар. Суд мақамаларинда, давлат доираларинда кириб, ҳар ҳуқуқшунос ўз муваққили ва ўз миллати ва ўз тойифаси ва ўз Ватани ва ўз давлатининг нафъига сўйлашур, мудофаа қилур.

Масалан, давлат думасинда биз Туркистон мусулмонларидан шундай ҳуқуқшунос вакил бўлса, бизни дин ва миллатимиз нафъига ҳаракат қилур. Аммо шундай одам бизда йўқ.

Давлат думаси нари турсин судга ва расмий мақамаларга кириб биз-

ло бозорига кетар. Муни Оврупо даллоллари келиб оз баҳога оллиб кетар, меҳнатни биз қилурмиз фойдани улар кўрар. Ўз нимарсамизни Оврупо бозорига элтиб яқши баҳога сотатургон бизда бир одам йўқ. Азбаски Оврупо ила савдо қилатургон кишини аввал ўн сана замоиа илми ўқумоғи лозим.

Бизда шоҳи, адрас, беқасам, алоча... бофликлар бор. Агарда бир нафар техник ва муҳандисимиз бўлса бу дастхоналарни ислоҳ этар, ақоли обод бўлур. Валло яқин вақтда «дока» бофилларимиздек зоеъ бўлиб кетар. Чунки Оврупо янги

барпо қилган жамъият хайриясила фахр қиладур.

Бизниқилар жуфт отила, аробасила, тўйи ила ва ... сила фахр этар. Қатто ўз ўғилларини ўқутмайдургон бойлар бормур.

Бу кетишини охири ямондур, ўқумоқ, ўқутмоқ керакдур. Болаларга оталардан илми диний ва илми замоний мерос қолсун.

Бутун Туркистондан ўн бой йилинда минг сўмдан берса, 25 бола учун Тошқанда «диний ва замоний» бир «шансиун» лайли ва наҳори 5 муқаммал мактаб бино бўлур, ҳар йил

БОЛАСИНИ ҲҚИТМАЙ ТЎЙ БЕРГАН БОЙЛАР

ЁХУД 80 ЙИЛ МУҚАДДАМ ЁЗИЛГАН МАҚОЛАНИНГ БУГУНГИ
АҲАМИЯТИ

ни мудофаа қиладургон кишимиз йўқ. Бошимиз огрива дуқтурга борамиз, аммо дардимизни айтмоқга тил йўқ. Ўзимиздан дуқтур йўқ.

Иккимиз бир-биримиз ила низо қиламиз. Кетамиз закунчига, сўйламоқга тил йўқ. Орадаги одамлар яна бизни фириб берар, пул берармиз, югурармиз, яна ишлар барбод, охири йўқ.

Иморат қилмоқчи бўлсак плон-лойиҳаси лозимки инжинерга муҳтож бўлармиз. Аммо биз ҳануз «муҳандис» исминини билмаймиз.

Контур ва расмий дафтар тутиб, касса қуриб тижорат этмоқ лозим. Илм тижорат била турган бухгалтерлик ҳисоби юристадургон бойларимизга керак, ул ҳам ўзимиздан бир нафар топилайдур.

Ҳаммоликдан бу ишлар яқши бўлса керак. Бир неча бойваччани биларманки энг қаттиқ хизматларга гирифтор. Сабаби надур - илмсизлик. Қолбуки аларни «тўйи» га атиси 5 минг сўм сарф этиб эди.

Туркистон меваси, донаси, тоши, туфроғи, эски нимарсалари Овру-

асоб ила мундин яқши қилиб чиқорур.

30 сана муқаддам Самарқандни Ёмнини мақалласинда «300» алочабоф ишчи бор эди. Аллон 30 нафар йўқ. 10 сана сўнгра тамоман маҳв бўлур.

Хулоса мактабимиз, дўконимиз, корхонамиз, мадрасамиз ва ҳар нимарсамизни замонча ислоҳи лозимдур. Валло ҳар нимарса қўлдан кетар, бизда муздуриқдан бошқа ҳеч иш қолмас. Бир ускуна, дўкон ва саройини ишлатмоқга ҳам илми замоний ва замоиа шумлигини билмоқ лозим. Валло биздан дунё илминини яқши билатургонларга мулк ва асбобимиз ўтар ва ўтуб турубдур.

Қисқа қилайлик, бошқа миллатларини бойлари фақир ва етимлар учун мактаб ва дорилфунунлар соладурлар, фақир ва етимларни ўқумоғи учун вақф «истипендия»лар таъйин қилур. Бошқа миллат миллуверлари мактаби ила, истипендиясила, идора қилатургон газет ва мажалласила, бино қилган доруложини (аёллар университетини (Н.О),

хукумат мактабинда 50 бола тайёрлайдур.

Ўн йилда булардин ақд маротаба 200 муҳандис, дуқтур, ҳуқуқшунос, муаллим, техник, замоиа тожири валлоҳ... чиқар ва бизни замон одамлари қаторида қўярлар ва давлат ишига кирарлар. Руслар ила бизни ҳасанимти зожларимизга хизмат қиладурлар.

Алон миллатимиз бойлардан шуни кўз тутар, халойиқни барбод этатургон тўйларни эмас. Оҳ, бу сўзларни тўшана тургон бойлар бизда етшганми?

Маҳмудхўжа БЕХБУДИЙ

1. Махлут - аралаш
2. Ҳукамо - ҳукумдорлар
3. Муздуур - мардикор, ёлланма ишчи
4. Лайл - кеча, тунги
5. Наҳори - кундузги
6. Ҳасан - яқши, чиройли
7. Имитзож - бирикши
8. Алон - ҳозирги пайтда

Н. ОЧИЛОВ нашрга тайёрлади